

Национален студентски конкурс за най-добра разработка на туристическа тематика
МТИ „Културен туризъм 2021” – Велико Търново

**ПЪТЕПИС ЗА ЕДНО УЧЕБНО ПЪТУВАНЕ
(ВЪЛНЕНИЯТА И ПОЛЗИТЕ ОТ ЕДНА ТУРИСТИЧЕСКА ПРАКТИКА)**

СУ „Св. Климент Охридски“, Геолого-географски факултет,
катедра „География на туризма“, БП „Туризъм“
Анастасия Живкова Костова, Ф.Н. 8474, втори курс

Както във всяка една специалност, от теоретичното обучение до практическата част разликата е значителна и проследима, или по-скоро видима, едва когато настъпи време за осъществяването на т.нар. практика. В туризма несъмнено прилагането на знанията, натрупани по време на лекциите, в една реална, стремително развиваща се среда, среда, подложена на постоянни изменения и кореспондираща си тясно с хората, техните интереси, предпочитания и нагласи, поставя студента в една изключително полезна, ползотворна дори позиция- ситуация, в която е необходимо да прояви схватливост, търпение, разум, да задвижи своя интелект и да приложи придобитите вече умения.

И именно защото туризмът сам по себе си не е просто преместване от точка А до точка Б и поставяне на отметка “посетено”, “видяно” или пък се вмества скромно в описанието “отдых и забавление”, а представлява дейност, в мащаб много по-внушителен и посока много по-мултидисциплинарна, съчетавайки от всичко в живота по малко- именно поради това неговите сложност, важност и отражение върху нас не бива да се подценяват. Лично за мен узнаването още при кандидадстване за наличие на практически дял в специалността ни, бе се превърнало в едно трепетно очакване и, може да се каже, бе прераснало в живеца на това обучение, защото учебната практика предлагаше една истинска възможност за навлизане в “живия” живот, в действителната, неподправена обстановка на туризма, както като едно цяло, така и като частици от различни аспекти.

Имам радостта да споделя какво е преживяването от едно подобно познавателно, културно-обогатително пътуване, изпълнено с вълнения, силни

впечатления, малко на брой, но тук-таме и някои разочарования, някои несъответствия с първоначално изградените представи; комплекс от емоции и незаличими спомени, синтез на опит, наблюдение и изпълнение – всичко така нужно за търсените утилитарни резултати от проведената учебна уристическа практика.

Практиката ни бе предвидена за края на месец юни – последните що-годе търпимо топли дни от вече изгряващото лято, дните, когато Слънцето се придвижва над тропика на Рака и в нашето полукълбо настъпва най-дългият ден в годината. А какво ли съвпадение се оказа, че именно тогава ще се намираме във втория по големина град в България, града, през който минава най-пълноводната река у нас, градът с история на почти осем хилядолетия, знойният и приютяващ стотици хиляди жители и в същото време привличащ със своето обаяние още почече посетители – мултикултурният притегателен център Пловдив.

Началото на нашето, тъй да се каже, приключенско пътуване с «ограмотителна» и обучителна цел бе един съвсем спокоен и нищо не подозиращ вторник от седмицата след края на всички изпити. Пътуване, само по себе си първоначално не предвещаващо особени развои и динамики, а по-скоро приемано от мен като вид разпускане или една съвсем обикновена екскурзия с познавателен характер. Оказа се обаче нещо много по-завладяващо и нешаблонно, надскачащо изконната си идея и предназначение. Бе се превърнало в мотивация за преоткриване на нови неща или възприемане чрез по-друг поглед на вече известни такива. Неоспоримо бе катализатор на ентусиазма и задълбочения интерес у мен, бе тласък към желанието за изживяване на още такива моменти, подобни на тези, с които ни бе снабдило това пътуване.

Както във всяка една история, така и тук, елементът на известна проблематичност още в началото не липсва от фабулата. И тъй като ми се наложи да пътувам самостоятелно до Пловдив за тазгодишната ни практика, за мое съжаление неизбежно пропуснах първата част от маршрута ѝ. Но дори натоварена с малко повечко багаж, бродеща сама за пръв път по улиците на този старинен град, и то в знойния ден на лятното слънцестоене, съумях да открия местоположението на групата и да се присъединя с малко закъснение (и леко запъхтяна)... Поне три пъти обиколих едно от най-забележителните съоръжения на древния Филипопол, а именно *Античния стадион*, за да издиря локацията на своите колеги, която ту беше съвсем наблизко, ту изведнъж на мобилните ми карти се посочваше

едва ли не в обратната посока. Лутах се, но и това ми се стори в определена степен приятна перипетия. Сега, а дори и тогава още се беше затвърдило у мене усещането, че в този град не можеш да се загубиш физически, защото накъдето и да поемеш, ще бъдеш отведен на още по-невероятно място, където единствено биха се изгубили неволно мислите ти.

Но в обхвата на това закъснение беше се причислило и пропуснатото посещение от мен на може би най-знаковото място на града – разбира се, *Античният театър*, намиращ се в сърцето на Стария Филипопол, изключително запазен и автентичен в образа си, свидетелстващ за великите постижения на Римската империя. Имах несравнимия късмет обаче да съм посещавала тази локация и преди, благодарение на което в конкретната ситуация не бях поставена в неведение относно обекта пред себе си, а напротив – с неговото изящество и колосалност се бях срещала вече. Чувството тогава, а и сега бих описала по този начин: когато застанеш там, сякаш преставаш на съществуващ в настоящето и се пренасяш от 21-ви във 2-ри век от н.е. и като че ли пред теб се разиграват гладиаторски или ловни игри. Но заедно с това възприятие лично аз намирам и едно единение и спокойствие в огромното открито пространство на амфитеатъра. Нещо притегателно и обгръщащо – незаменимо място, на което се чувстваш незаменим. И сега беглите ми спомени се върнаха съвсем нескромно да докладват, че някога, като много малки от училище са ни водили там, бяхме на пленер по изобразително изкуство. Спомням си как в един пролетно-летен ден с графит в ръка и акварелен картон, опрян на коленете се мъчех да пресъздам изящството пред себе си – този паметник на културата, емблематичния театър. И някакси това пред погледа ми винаги беше по-красиво от надрасканото от моята детска и тогава още непохватна ръка. Защото някои неща не могат да се повторят, някои неща са единствени по рода си, както е магичността на това древноримско съоръжение.

Напускайки така идиличното пространство на моите мили спомени, се отправям по-напред в историята си, а именно мястото, на което заварих своите колеги – *Къщата „Хипократ“ (Музейната аптека)*. Този обект ме впечатли най-главно заради спецификата си – ориентираността си към медицината. Като човек, който цени най-силно здравето, привърженик е на природните методи, а също и се интересува от научномедицински открития, ме очароваха всички онези предмети, най-различни прибори и оборудване, на

които посмъртно не бих могла да запомня имената. С огромно вълнение се потопих в епохата на медицината и фармацията от времето на Българското възраждане, когато лекарствата са се приготвяли предимно от натурални съставки, билки, минерали и естествени мазнини. Интерес събудиха у мен и изложените дипломи на лекари от европейски университети, както и някои ценни фармацевтични издания. В музея за миг си представих, че съм някой чудноват химик с прошарена, рошава коса, който всеки момент ще направи поредното си взривяващо съединение или пък животоспасяващ медикамент, смесвайки случайни елементи. Разбира се, това ставаше единствено във въображението ми, но химията, физиката и биологията винаги са ме привличали по особен начин и може би заради което този туристически обект сметнах достоен за цялото ми внимание, (което обстоятелство идва на помощ единствено да защити тезата, че въпреки поотделната, категорична и незаменима стойност на всеки един туристически обект, тъй като хората са движени от различни възгледи и предпочитания, пристрастието и субективизмът са присъщи в такива моменти и са нещо, на което един бъдещ специалист по туризъм неминуемо следва да обръща внимание.)

Прескачайки това кратко отклонение, преминавам към следващата локация, към която с групата се отправихме. Това беше *църквата „Св. св. Константин и Елена“*. Там поспряхме на сенчица, спасени от жегата, докато слушахме темата, по която се беше подготвила една колежка. Добре, че имаше и чешмичка наоколо, за да се разхладим малко и да пийнем вода, защото, както знаем, колкото и развлекателна да е една беседа, всеизвестен факт са подредбите в пирамидата на Маслоу и за комфорта, както и физиологичните потребности, е редно да се следи да са удовлетворени, за да може туристите да бъдат в най-висока степен предразположени към изслушването и възприемането на представената им информация.

По-късно по маршрута си минахме покрай *Хисар капия*, съществуваща от дълбока древност, която представява порта в старинните крепостни стени на Филипопол и е сред трите известни входа към Трихълмието. А следващото забравимо посещение беше това на *Етнографския музей* на Пловдив, или още познат като *Куюмджиевата къща*. Още стоейки пред фасадата на сградата, се влюбих в изящния екстериор и хармонизираща симетрия на къщата, някога принадлежала на знатни и заможни хора. А вътре – staите, стените с цветни и изрисувани тапети (нещо, което по онова време е било рядкост),

дърворезбованите тавани, разкошните полилеи... всичко така ми допадна, че се зарекох как искам да изглежда моята бъдеща къща един ден. На втория етаж в една от стаите видях нещо, което никога до онзи момент не знаех как изглежда, но наименованието се използва като нарицателно в речта ни, и то много често. Видях истинска латерна, точно така. Допреди срещата ми с нея няха реална конкретна картинка в главата си, която да ми изникне, щом чуя съответната дума. Разположената там латерна беше дори изтънчена, бих казала. Обсипана с орнаменти, а в средата на това на пръв поглед наподобяващо голяма музикална кутийка „устройство“, бе изрисувана една красива девойка. В друга стая отново на същия етаж се налюбувах както на традиционни облекла и носии, така и на празнични, тържествени „аутфити“/наряди, целите в дантели и лъскави разноцветни платове, носени от почетни особи. Несъмнено музеят беше и е едно от най-живописните кътчета в старинната част на Пловдив, определяно като връх на бароковата архитектура у нас. За сградата научихме още, че нейната четириетажност е била всъщност признак на внушителност по отношение на размерите, а прозорците, наброяващи над 120, са били изключителна рядкост за онова време. Сегашната къща експонат тогава е менила своя статут – била е девически пансион, а по-късно шапкарска фабрика, оцетна фабрика и склад за брашно.

После минахме по *уличката на занаятите* и започнахме да катерим към *Небет тепе*. Пътят беше кратък, но доволно тежав най-вече заради задуха от високите температури. Оттам се разкриваше прелестна гледка. Отвисоко нещата винаги се виждат по различен начин, под различен ъгъл и с различно око. Небет тепе е едно от шестте тепета, около които е построен Пловдив. То, заедно с Джамбаз тепе и Таксим тепе, формира Трихълмието, сега по-известно като Старинен Пловдив. Всъщност името на тепето се свързва със служенето му като отбранителен хълм, където е бил разположен гарнизонът. И така, вече поотдъхнали под сянката на единственото непосредствено намиращо се дърво, се настроихме да чуем къде се намираме точно и какво се намира пред нас.

Малко почивка, настаняване и ...настана следобед, а денят бе изразходил вече по-голямата част от осветителната си и сгорещяваща способност. Посетихме *Голямата базилика* – най-големият раннохристиянски храм, открит на територията на България и един от най-големите на Балканския полуостров. Благодарение на посещаването на този

обект думи като нартекс, апсида, колонади и атриум, непознати до този момент за мен, се изясниха. Интересно и съобразено с разнородността на туристическия контингент (различните възрастови групи) ми се стори това, че на втория етаж беше организиран кът, в който да се занимават децата, които посещаващите базиликата родители биха завели по време на своя престой в нея. В този кът присъстваха много занимателни игри, развиващи знанието и въображението.

Вече настъпваше краят на деня и имахме избора дали да изкачим Альоша, или да си отпочинем по стаите. И въпреки че почти всички вече бяхме изморени и на прага на силите си, обезсърчени донякъде от всеобхватната и постоянна жаркост, с която пловдивското слънце ни приветстваше още с пристигането ни, все пак една част от групата ни се реши да посети и това бележито място като един перфектен завършек на първия ден от практиката ни. И така, една скромна, но стегната групичка потеглихме нагоре към *Бунарджика* – тепе, известно още като Хълм на освободителите или Альоша. Ралица, друга наша колежка, се изявяваше като нашия гид, а всичко останало беше поднесено от преподавателите ни със минали лични спомени, щипка хумор, драматизъм и специално отношение към нас като „туристи“, което поне според моите персонални схващания далеч се различава от сухата фактология и при всички случаи би образувало нещо неординарно и в голяма степен забавно, увлекателно и стойностно за туристите. Извън това отклонение, връщайки се обратно към дългото ни крачене нагоре по стъпалата до паметника, постепенно се подготвих за приближаването на една завладяваща гледка на целия Пловдив. Така и беше. Горещо, на Альоша си направихме една обща снимка, за да запечатаме този успешен за нас ден, а също и това, че събрахме сили за това последно за деня „изпитание“. Излишно е да споменавам какво е да си някъде нависоко и да гледаш в хоризонта, небето, обвилото, сгушило в себе си този слънчев и горещ град. Беше неповторимо изживяване.

На втория ден още отрано се подготвих, че ще ни пече слънце, и то немалко. Оправихме се с автобуса към *Римските терми* в Хисаря. Сега оставаше и да сме някои владетели или богини, че да се поизкъпем в лечебните минерални води, но уви, ще се примирим само с посещението, но и то само по себе си бе зареждащо и разведряващо едновременно. Забелязах, че в обекта имаше табели с код, който се сканира и чрез мобилно приложение се стига до достъп на цялата необходима информация за конкретния туристически обект – в прекия смисъл знанието е на „клик“ разстояние. Такова

нововъведение като идея наистина звучи обещаващо и напредничаво.

Следващото ни посещение по план беше това на *Етнографския комплекс „Дамасцена“*. Наистина той визуално ме впечатли, но само в отделни негови части като например залата, чиито стени и тавани бяха обрисувани със сцени, свързани с розобера. Тук е вероятно правилният момент да споделя, че като фен на тема рози аз обожавам да съм сред тях и всичко, наподобяващо цвета и блаженото им ухание, ме привлича неудържимо. За мен това цвете е символ на красотата на природата, а неговите венчелистчета олицетворяват нежността, чистотата, но пък бодлите му асоциирам с неминуемата болка в човешкия живот, защото, ако искаш нещо истински силно, трябва да се бориш за него и няма щастие, без страдание, красотата изисква жертви. Затова мога смело да изкажа своето очарование от съществуването и процъфтяващо функциониране на комплекса. По-нататък в другата зала бяхме въведени в епохата на тракийските царе, а преди това видях какво е розоварна и целият аромат на рози наоколо изпълни душата ми със сладост. Разбира се, очаквах да видя повече от процеса по обработване на розите и всичките последващи фази по това производство, но останах леко разочарована, което вероятно е напълно непритеснително, защото, в крайна сметка, индивидуалните очаквания за всеки човек са различни и няма как те винаги да се пресрещат с действителността.

Качили се отново в автобуса, потеглихме към музей *“Искра”* в Казанлък. Незнайно защо имам смътни спомени, че съм била, отново като малка, на този обект. Хубавото в случая беше, че когато се сетиш, че си ходил някъде, където не помниш до този момент, се възвръщат много приятни спомени и сякаш всяка зала от музея ми се стори позната и знаех какво ще видя накъдето и да се обърна. Имаше определени картини, които бях запомнила, направо необяснимо за мен... Музеят притежава огромна колекция от предмети/експонати, отразяващи богатата материална и духовна култура на Казанлъшкия край. Постоянните експозиции на музея бяха поместени в следните отдели: *„Археология“*, *„Възраждане“*, *„Нова история“*, *„Етнография“* и *„Най-нова история“*. Един от малкото музеи, в които няма да ти е скучно, дори и повечко да поостанеш вътре.

Другото ни посещение по план беше това на *Казанлъшката гробница*, която се намираше на едно красиво и уютно, бих казала, местенце. Тя е популярна основно със своите стенописи от ранно елинистическата епоха. Използвани са невероятни, изкрящи и блестящи цветове (т.нар. енкаустична техника), за да се представят отделните сцени от

земния, военния и задробния живот на положените в гробната камера мъж и жена. И, разбира се, как бихме могли да пропуснем да отбележим, че като паметник с изключително забележителна стойност Казанлъшката гробница е и първият обект в България, включен в списъка на световното културно и природно наследство на ЮНЕСКО.

Денят напредваше, а следващата ни дестинация бе *Регионалният исторически музей* в Стара Загора, който е сред най-старите в България и сред големите в Европа. Интересно е, че музеят е построен върху останките от централната улица на античния римски град Августа Траяна (дн. Стара Загора) от първи век от новата ера. Различните нива на сградата разказваха за различна епоха от историята. На мен ми допадна най-много помещението с римски статуи, а също и парадният бронзов шлем. Всички тези археологически находки ме накараха да си представя, че съм във времето на Древен Рим и да помечтая да остана още в това измерение, родено от моето въображение. И тук е време да спомена, че Стара Загора е град, който никога няма да забравя и винаги ще пази място в сърцето ми. Дори за моите само три посещения тук, вече е изградена у мен силна симпатия и влечение към града на правите улици, на липите и на поетите.

На третия ден от нашата тъй приятна, полезна и «разпускаща» дори практика се отправихме с автобуса от Пловдив към *Асеновата крепост*, намираща се в планината Родопи, която носи името на цар Иван Асен II. Според историческите извори през 1231 г. той прави редица поправки по нея с цел заздравяването ѝ. Самото укрепление е познато още на древните траки и преди да бъде наречено Асенова крепост, се е казвало Петричка крепост – от гръцкото „петрос“, означаващо „камък“, „скала“. В най-високата част на крепостта се издигаше българският трибагреник, а гледката оттам беше зашеметяваща. Неслучайно това място е било избрано стратегически за отбранително.

Следващият обект, към който се насочихме, беше *Бачковският манастир* – вторият по големина български манастир след Рилския, намиращ се в долината на Чепеларска река, известна сред асеновградчани и под името Чая или Асеница. Най-запомнящата се лично за мен част от посещението беше старата Трапезария и беседата, която чухме там... Построена още през далечната 1623 г., Трапезарията е функционирала допреди 50 години. Да седя на мраморната маса, където допреди половин век са се хранели монаси, да съм в това свято помещение и да се пренеса мислено назад във времето, ми се стори

забележително като усещане и преживяване. Беседата беше осъществена по оригинален, задържащ интереса начин.

По-нататъшното ни посещение беше и моето фиаско (както и кулминацията на тази история)... посещението на *Кръстова гора*. Това беше темата, по която аз трябваше да се подготвя и в която щях да въведа своите колеги. Искях да разкажа легендата (отразяваща историята на човек на име Йрдан Дрянков, неговите видения, за частицата от кръста Господен, за тогавашния Константинопол, султана, за цар Борис III..., но ме обзе страхът да говоря пред слушатели и се изложих отвсякъде, проваляйки стойностната история на това чудно кътче на вярата). Желаех чрез своя разказ да предам на своите слушатели от енергията на това свещено християнско средище, може би най-значителното такова в страната ни, пътят до което бе изпълнен с лъкатушещи, остри, тесни завойчета и стръмни гледки... Спомням си, че когато пристигнахме там, изпитах сякаш изцеление и презареждане с живителна сила, сякаш тази гориста местност бе събрала в себе си целия набор от отрицателни йони, необходими за се почувства човек на мястото си – сред чист, наситен със свежест въздух, съвсем близко до постигане на нравствен катарзис, място, на което сетивата са хем в покой, хем неспирно бушуват, някъде, където душата се пречиства, медитира и успокоява. Абстрахирайки се от конкретната религиозна насоченост на този сгушен в Средните Родопи обект, човек открива себе си отново, както и вярата в нещо много по-голямо, мистериозно, енигматично. Там тишината, мирът, безмълвието, смиреността са търсеният ефект. Там е изворът на спокойствието и хармонията. И без значение, че точно в онзи момент чувствах срам и неловкост, заради непредставената и неизпълнена задача, която имах, бях по-скоро в униние, но и присъствието ми там помогна да се успокоя, да не мисля за провала, а поглеждайки напред към върховете на дърветата, да намирам надежда и да не се предавам духом. По този начин подходих в дадената ситуация с различно виждане, приемайки я като урок и поука занапред, не позволявайки на несполуката да вземе контрол над емоциите ми.

Дойде редът и на четвъртия ден, който бе последният от тазгодишната ни университетската практика. Още сутринта, събрали и натоварили багажите си на автобуса, потеглихме към *Тракийския култов център – Старосел*. Посетихме гробницата под *Четиньова могила*, характерна като най-голямата такава структура в Тракийския регион, разположена под южните склонове на Същинска Средна гора. Най-удивително ми се стори

посрещането ни от тамошния гид – човек, въодушевен, приветлив, разговорлив, интелигентен и квалифициран. С такава страст, обнадяденост и възторженост досега нито един екскурзовод не бях чувла да говори. Това беше човек, любящ своята работа, отдаден на нея безусловно и с това постигащ с такава лекота успех в поддържането интереса ни жив и нарастващ с всяка следваща минута. Едно наистина заслужаващо си времето и ресурсите посещение и оставащо високо впечатление у туриста.

Следващият обект, чието посещение никой от групата не искаше да пропусне, беше *винарната в Старосел*. Няма да си кривя душата, че и за мен бе истински занимателно това място. За пръв път имах късмета да разгледам отвътре една винарна, да се наситя с аромата в нея, който сякаш опиянява. Може би, ако бяхме дошли есента, щяхме и да станем свидетели на работния процес по винопроизводство в неговото интензивно действие. Там, където се намираше винарската изба, беше толкова приятно прохладно и се носеше във въздуха приятна винена ароматност. Запомнящи се бяха звуковите ефекти, образуващи се в центъра на кръга в избата, „докладващи“ за високите и екстензивни познания на древните траки в архитектурата, и не само....

За жалост, приближаваше и последният сет от посещения и нашите задачи вече приключваха. Но завършекът им се очерта като точния, за да ни напомни за едни незаменими човешки ценности – за бащиното огнище, семейството, любовта, ценности, които най-трудно се пазят и проверяват в едни тежки времена, на война, недоимък, самота. Локацията беше добре познатата Копривщица, обектите – това бяха *къщите музеи на Тодор Каблешков и Димчо Дебелянов*. Къщата на Дебелянов – малка, двукатна и синя, строена от дядо му през далечната 1830 г., издигаща се в един уютен двор, в който е поставен паметник на майката на твореца- всичко това ме върна към великолепната поезия и красиво слово на поета... Атмосферата на тази стара копривщенска къща, заедно с Димчовите вещи, книги и ръкописи, ми се понравиха извънредно. На този ден с обекта имаше да ни запознае колежката Виктория, която с такова чувство го направи, (а и като отбележа, че при припомнянето на носталгичното произведение на Дебелянов „Да се завърнеш...“ повечето колеги се разчувствахме), че с лекота запечата този свиден спомен траен в съзнанието ни.

Като за последно, посетихме *Каблешковата къща* – възрожденски паметник на културата и един от най-завършените примери на необароковата архитектура, със

симетричен план с овални помещения, декорирани тавани и вградена мебелировка и мебели, внос от Виена. Личеше си, че в тази сграда са били вложени много усилия, сръчност, интелект и творческо въображение. А до къщата музей се стигаше по калдъръмена улица и ние, след като излязохме оттам, отново вървейки в почти непоносим пек, се събрахме край площада на града, носещ името "20-ти април", насядахме по пейките под сенките на високите дървета и си разменяхме последни впечатления от това наше учебно пътуване. Направихме и традиционната финална обща снимка на цялата ни група. Беше вълнуващо, беше полезно, беше една неповторимо проведена практика. И знаехме, че дотук се простираше продължителността на това приключение, но знаехме, че това не е край и следва продължение, винаги ще следва...

